

Stalin, Komintern och den spanska revolutionen

Innehåll

Inledning.....	1
Meddelanden till spanska kommunistpartiet juli 1936	2
Introduktion	2
Moskva till PCE:s politbyrå 17 juli 1936.....	2
Moskva (Dimitrov) till Codovilla 19 juli 1936	4
Moskva till PCE (Díaz och Codovilla) 20 juli 1936	4
Spanien (PCE) till Moskva 21 juli 1936	5
Spanien (PCE) till Moskva.....	5
EKKI:s sekretariat 23/7/36.....	6
Moskva till PCE (Díaz) 24 juli 1936.....	7
Moskva till PCE (Díaz) 31 juli 1936.....	8
Regeringsfrågan	9
Brevväxling mellan Stalin & Co och Largo Caballero	9
Brev till Largo Caballero från Stalin, Molotov och Vorosjilov	9
Brev från Largo Caballero till Stalin, Molotov och Vorosjilov	10
Resolution från Kommunistiska internationals exekutivkommittés (EKKI:s) presidium angående det spanska kommunistpartiets aktiviteter	12
Lästips	14

Kominterns 7:e kongress, som fastslog folkfrontpolitiken, hölls i Moskva 25 juli-21 aug. 1935

Inledning

Utbrottet av det spanska inbördeskriget (i juli 1936) kom olägligt för Moskva, eftersom en revolution i Spanien gjorde det svårare att uppnå den anti-nazistiska allians som Stalin eftersträvade med Frankrike och England (som aldrig skulle finna sig i en revolutionär seger i Spanien). Den politik som antogs vid Kommunistiska internationals 7:e kongress 1935 hade upprättandet av antifascistiska ”folkfronter” som huvudmålsättning – målet var att stoppa fascismen, inte göra revolution. Politiken i Spanien följde denna inriktning. En intressant detalj i detta sammanhang är hur Moskva såg på kommunistiskt deltagande i folkfrontsregeringen – när det gäller detta ändrade man ståndpunkt flera gånger.

Moskva förde till en början en mycket försiktig, avvaktande politik. T ex stödde man den icke-interventionspakt som slöts i september 1936, och påbörjade vapenleveranser till republiken först i oktober 1936, då det stod klart att fasciststaterna Tyskland och Italien kraftfullt stödde Franco.

För att kunna få till stånd en militär allians med västdemokratierna måste Moskva visa sig vara emot kollektivistiska och antikapitalistiska åtgärder i Spanien. Det fanns också andra faktorer som bidrog till att Moskva inte ville ha en social revolution i Spanien, t ex skulle en sådan förändra ”status quo” i Europa, med oanade konsekvenser, samtidigt som det förmodligen skulle försvaga Moskvans ”hegemoniska” ställning i den radikala internationella arbetarrörelsen, eftersom en segerrik revolution i Spanien skulle innebära bildandet av ett nytt, konkurrerande ”revolutionärt centrum”.

Därför försökte Moskva begränsa kampen till en antifascistisk kamp, dvs ville inte veta av någon revolution. Man lyckades också att stoppa upp och delvis rulla tillbaka den sociala revolution som faktiskt ägt rum som svar på det reaktionära upproret, till priset av något som närmast kan betraktas som ett inbördeskrig i inbördeskriget på den republikanska sidan. Resultatet blev att Franco till slut segrade, samtidigt som Moskva misslyckades att uppnå den eftersträvade alliansen med västmakterna, vilka hoppades att Hitler skulle rikta sin expansionism österut i stället för västerut. I själva verket innebar Francos seger en stor framgång för de fascistiska staterna (Tyskland och Italien) och banade väg för det Andra världskriget.

Om dessa aspekter har det skrivits massor tidigare och vi ska här inte orda mer om det¹. I stället ska vi titta lite närmare på hur Moskva reagerade under den första tiden efter Francos uppror, genom att återge en del dokument, av vilka många blev kända först efter Sovjetunionens sammanbrott, då en hel del sovjetiska arkiv blev tillgängliga för forskare.

Följande dokumentsamling består främst av följande delar:

- 1) Ett antal meddelanden från Moskva till ledningen för spanska kommunistpartiet de första veckorna efter Francos uppror.
- 2) En berömd brevväxling mellan Stalin och spanske premiärministern Largo Caballero i slutet av 1936.
- 3) Ett uttalande från Kommunistiska internationals/Komintern från slutet av december 1936.

M Fahlgren 20/2 2014 (uppdaterat och kompletterat 24/8 2021)

¹ På marxistarkivet finns många texter, såväl dokument som historiska arbeten om den spanska revolutionen och inbördeskriget, se avdelningen [Spanska inbördeskriget](#) och dess underavdelningar. Den som vill ha en kortfattad, översiktlig redogörelse, se [Om spanska inbördeskriget](#) av Anders Hagström (som också tar upp den svenska solidaritetsrörelsen med kampen i Spanien). För en utförligare litteraturlista, se lästipsen allra sist nedan.

De flesta av de följande dokumenten är översatta från engelska av Martin Fahlgren och Göran Källqvist. Några är översatta från spanska av Martin F.

Meddelanden till spanska kommunistpartiet juli 1936

Introduktion

Att Moskva redan från allra första början var inriktat på att *försvara* den borgerliga demokratiska *republiken* och dess institutioner och inte ville veta av någon social revolution framgår klart och tydligt av dessa tidiga politiska direktiv. Det gör också fientligheten mot anarkosyndikalisterna redan i det första meddelandet (från 17 juli, dvs samma dag som upproret startade).

En del av de följande texterna är från avkodade krypterade radiosändningar, där delar har blivit otydbara. Dessa avsnitt markeras med [*oläsbart*]

OBS att Moskva/Komintern i slutet av juli korrigerar sin politik bl a vad gäller jordfrågan – man tar ett steg åt höger. Inför Kominterns sekretariat 23/7 säger Dimitrov att det är OK att beslagta ”godsägarnas och kyrkans jord”, dvs *all* mark som tillhör större jordägare, oberoende om de stött upproret eller inte, medan man i meddelandet till de spanska kommunisterna 31/7 säger att man ska värna om den privata äganderätten och bara ingripa mot de som stött upproret. Detta var den linje som man skulle driva med allt större emfas i fortsättningen (och sedan även aktivt ingripa för att riva upp kollektivjordbruk och liknande). Den stalinistiska politiken blev alltmer inriktad på att bekämpa kollektiva lösningar och arbetarmakt. Målet var att få in den spanska revolutionen i strikt borgerliga banor, särskilt när det gällde ekonomiska frågor och privat ägandemätt.

Om inte annat sägs så har de följande dokumenten översatts från Radosh, Habeck, Sevostianov, *Spain Betrayed –The Soviet Union in the Spanish Civil War* (Yale University Press 2001).

Utdrag ur en hel del andra telegram finns på spanska i Elorza & Bizcarrondo, *Queridos Camaradas* (Planeta 1999), sid. 291ff (där åtskilliga dokument även återges i faksimil på originalspråken, ofta franska eller ryska, förutom spanska). Där redovisas bl a den ganska omfattande telegramutväxlingen mellan Moskva och Komintern-agenten Vittorio Codovilla (från Argentina), som i praktiken fungerade som högste ledare för det spanska kommunistpartiet under andra halvåret 1936, och som kontinuerligt rapporterade om utvecklingen till Moskva.² Tre av dessa dokument tas upp kortfattat nedan (meningsutbyten mellan Dimitrov och Kominternrepresentanten i Spanien Codovilla).

Lägg märke till att i meddelandena från Moskva till Spanien framförs formellt ”förslag”, men dessa var i praktiken att betrakta som direktiv.

Moskva till PCE:s politbyrå 17 juli 1936

Ytterst hemligt.

Från: Moskva [Dimitrov och Manuilskij]

Till: Spanien

Nr: 266-275

Datum: 17 juli 1936

Medina [=Codovilla] och B.P. [= politbyrån]

² Se särskilt bokens kapitel VII, ”En defensa de la República”.

Efter att ha övervägt den oroväckande situationen i anslutning till den fascistiska konspirationen i Spanien, råder vi er:

1. Bevara till varje pris Folkfrontens led intakta, eftersom varje splittring där skulle utnyttjas av fascisterna i deras kamp mot folket. Därför måste ni bemöda er om få alla Folkfrontens partier att bli överens om de viktigaste åtgärderna och verkställa dem som Folkfrontens åtgärder. Efter att ha gjort detta måste ni använda alla slags påtryckningar på regeringen – möten, resolutioner i församlingar, delegationer av arbetare och bönder till regeringen för att förhandla etc, i syfte att åstadkomma ett avgörande bakslag för fascismen, och utverka kraftfulla åtgärder från regeringens sida mot upprorsmännen.

2. Kräv omedelbar arrestering av de parlamentariska ledare som *[oläsbart]* den republikanska regeringen och genomför detta omedelbart utan ytterligare tvekan. Rensa armén, polisen och de organisationer som har maktbefogenheter från folkfiender, från topp till botten. Beröva aristokraterna (?), som står bakom de sammansvurna, alla medborgerliga rättigheter och konfiskera alla deras egendomar. Utvisa dem ur landet och förbjud deras press (?).

Det är nödvändigt att inrätta en särskild domstol för äventyrare, terrorister, sammansvurna och fascistiska rebeller och tillämpa maximistraffet på dessa inklusive (?) konfiskering av deras tillhörigheter.

3. Gör nu det som ni har underlåtit att göra innan, på grund av brist på fasthet hos era allierade i Folkfronten, det vill säga, dra fullständig och omedelbar fördel av den nuvarande oroväckande situationen och skapa, tillsammans med de andra partierna i Folkfronten, allianser av arbetare och bönder, valda som massorganisationer, för att kämpa mot de sammansvurna till försvar för republiken och utveckla samtidigt bildandet av arbetarnas och böndernas milis.

4. Det är nödvändigt att med största skyndsamhet vidta förebyggande åtgärder mot anarkisternas kupp försök, bakom vilken fascisternas hand döljer sig.

Med detta mål i sikte, och med utgångspunkt i CNT-ledningens förklaring med avseende på solidaritet, borde C.G.T. [U.] föreslå C.N.T. att man omedelbart centralt och lokalt upprättar gemensamma kommittéer för att kämpa mot de fascistiska rebellerna och förbereda sammanslagning av fackföreningarna.

Om den anarkistiska ledningen skulle avslå detta förslag, måste ni tillsammans med alla de organisationer som är knutna med Folkfronten ta ställning mot anarkisterna som strejkbrytare i de arbetande klasserna under kampen mot fascismen.

Samtidigt måste ni upprätta en bred social lagstiftning, med långtgående rättigheter för det sammanslagna CGT, så att arbetarna som har intressen *[oläsbart]* fackföreningsorganisationer: slutande av kollektivavtal.

... *[oläsbart avsnitt]* – vilket är viktigt i kampen mot de fascistiska konspiratörerna: *[oläsbart]* för vår kampanj och under massornas tryck *[oläsbart]* nödvändigheten av en lag för att överlämna jord som tillhör jordägare och kyrkan till bönderna som ett skarpt svar på de upprorskas försök att upprätta en fascistisk diktatur från reaktionärernas sida.

Sådana åtgärder kommer att innebära ett avgörande slag mot fascismen, kommer att undergräva dess materiella grund, kommer att bland böndernas söner i armén väcka entusiasm och vilja att försvara republiken, vilket gör den republikanska regimen okränkbar mot fascisterna.

Vänligen meddela oss era synpunkter på våra förslag.

Dios Mayor [Pseudonymer för Komintern-ledarna Dimitrov resp. Manuilskij]

Moskva (Dimitrov) till Codovilla 19 juli 1936

Följande telegram citerat från Elorza & Bizcarrondo, a.a., s 292-3:

Från: Moskva
Till: Spanien
Datum: 19 juli 1936

Medina, Madrid

Bekräfta mottagandet av vårt långa telegram. Vi förväntar oss omedelbar information om utvecklingen. Vad representerar den nya regeringen? Är det så att folkfrontens partier agerar solidariskt tillsammans för att krossa den fascistiska kuppen? Hur är situationen i armén?

Dimitrov

Följande är ett utdrag ur Codovillas första telegram till Moskva efter kuppen, 19 juli 1936, citerat av Elorza & Bizcarrondo, a.a., s 294

Denna natt kommer att vara avgörande. Folkfronten är på fötter. Regeringen har denna eftermiddag lovat att beväpna arbetarmiliserna. Om regeringen snabbt överlämnar vapen till folket, så kan man få bukt med den svåra situationen.

Moskva till PCE (Díaz och Codovilla) 20 juli 1936

Ytterst hemligt.

Från: Moskva
Till: Spanien
Nr: 268-271
Datum: 20 juli 1936

Díaz och Luis. [José Díaz (ordf i spanska KP) resp Vittorio Codovilla (argentinare, Komintern-representant i Spanien)]

Vi är ytterst angelägna om att partiet aktiverar alla [*oläsbart*] krafter för att krossa det kontrarevolutionära upproret på ett avgörande sätt, och för att försvara republiken. Gemensamma aktioner av alla Folkfrontens krafter, utrusta massorna, folkets förbrödning med armén och dess gemensamma åtgärder mot kontrarevolutionen, stöd till regeringens åtgärder mot rebellerna med alla medel – dessa är villkoren för seger.

Vankelmod från regeringens sida kan undergräva republikens sak. Om regeringen trots folkfrontens masstöd börjar vackla, är det av denna anledning nödvändigt att resa frågan om att bilda en regering för att försvara republiken och rädda det spanska folket med deltagande av alla Folkfrontens partier, kommunistiska och socialistiska.³

För att uppnå massornas aktiva deltagande i kampen mot kontrarevolutionen är det nödvändigt att tillsammans med de andra organisationerna i Folkfronten börja skapa en kommitté till republikens försvar, bestående av alla antifascistiska organisationer och den arbetande befolkningen lokalt.

Dios, Mayor

³ Lägg märke till att man i detta direktiv förespråkar att *kommunisterna ska delta i regeringen*. Denna ståndpunkt skulle överges kort därefter, i telegram till PCE 24/7 – se nedan.

Spanien (PCE) till Moskva 21 juli 1936

Ytterst hemligt.

Nr. 6509/Sp.

Datum: 23 juli 1936

Från: Spanien

Till: Moskva

Nr: 267-270

Datum: 21 juli 1936

Dios och Mayor.

Madrid är helt i händerna på miliserna och regeringstrupperna. I resten av landet bryter de ned upprorets sista (två grupper). Folkmiliserna beväpnar sig i hela landet. Tillsammans med de trupper som är lojala mot regeringen utgör de den demokratiska republikens försvarsstyrkor. Miliserna betraktas som officiella organisationer och milissoldaterna får lön. Olika miliskolonner lämnade Madrid för att angripa de fascistiska arméerna i Toledo, Saragossa, Valladolid och Burgos.

I de flesta fall tillämpar de redan revolutionära lagar och konfiskerar fiendetillhörigheter.

Folkfrontens och regeringens trupper är nära enade och folkets entusiasm är enorm.

Vi är övertygade om att vi kommer att krossa fienden slutgiltigt, och att detta kommer att bli det första steget i förverkligandet av det revolutionära demokratiska programmet.

Den enda mörka fläcken är anarkisterna som plundrar och bränner. De har varnats (4 grupper), men om de framhärdar i sina provokationer kommer revolutionära lagar att tillämpas.

Luis och Díaz

Spanien (PCE) till Moskva 21 juli

Ytterst hemligt.

Nr. 6517/ Sp.

Datum: 23 juli 1936

Från: Spanien

Till: Moskva

Nr: 274, 275

Datum: 21 juli 1936

Mayor och Dios.

Den politiska situationen kan sammanfattas så här:—

Hittills har regeringen identifierat sig med vår folkfrontspolitik och med de revolutionära åtgärder som vidtas.

Hatet mot fascismen och det militära partiet är (en grupp) att det får till och med de mest försagda att rättfärdiga alla sorters revolutionära åtgärder, men det är uppenbart att de åtgärder som kommer att vidtas inom kort kommer att få in oss i Folkfrontens regering, under förhållanden av en enorm utveckling av den borgerligt demokratiska revolutionen, i vilket fall vi tycker att vi borde delta.

Ge oss er uppfattning.

Luis, Díaz

Den 21 juli rapporterade Codovilla ("Medina") till Moskva (Manuilskij) om läget i ett längre telegram som delvis återges i Elorza & Bizcarrondo, a.a., s. 294-5). Tonen i denna rapport var mycket optimistisk, alltför optimistisk skulle det snart visa sig. Codovilla skrev bl a att det militära upproret hade besegrats och att milistrupperna var i färd att erövra Toledo, Zaragoza, Valladolid och Burgos, något som aldrig blev verklighet.

EKKI:s sekretariat 23/7/36⁴

Spanska frågan

Dimitrov:

Jag tror att den politik som hittills genomförts är korrekt. Vi kan inte låta våra kamrater ta itu med att utveckla dessa händelser som om vi räknar med att rebellerna ska krossas och rusa iväg framåt. Vi bör inte, i nuvarande skede, uppmana till att bilda sovjeter och försöka upprätta proletariats diktatur i Spanien. Det skulle vara ett ödesdigert misstag. Därför måste vi säga: handla under täckmantel av att försvara republiken; överge inte den demokratiska regimens ställning i Spanien nu, när arbetarna har vapen i sina händer, detta har stor betydelse för att besegra rebellerna. Vi bör råda dem att gå framåt med dessa vapen, som vi har gjort i andra situationer, sträva efter att upprätthålla enhet med småbourgeoisin och bönderna och den radikala intelligentsian, etablera och förstärka den demokratiska republiken i detta skede genom att fullständig krossa de fascistiska kontrarevolutionära elementen, och sedan kan vi gå vidare därifrån och lösa konkreta frågor.

Med andra ord, kamrater, tror vi att det i det rådande internationella läget är fördelaktigt och nödvändigt att genomföra en politik som gör det möjligt för oss att fortsätta att organisera, utbilda och ena massorna och att stärka vår egen ställning i ett antal länder – i Spanien, Frankrike, Belgien och så vidare – där det finns regeringar som är beroende av folkfronten och där kommunistpartiet har stora möjligheter. När vår ställning har stärkts, då kan vi gå vidare.

Vi har en tid varit intresserade att ha en demokratisk regim som denna, så att vi genom det allmänna trycket från massorna och Folkfronten i ett antal europeiska länder (bland vilka är de fascistiska länderna Tyskland, Italien osv.) skulle kunna påverka arbetarmassorna. Exemplet Spanien visar hur massorna agerar, hur proletariats, den småborgerliga, radikala intelligentsian, och bönderna kan utforma en gemensam demokratisk plattform mot reaktion och fascism. Vi har ett antal exempel under europeiska förhållanden där massorna, genom folkfrontspolitiken, under tryck från fascism och reaktion, stärker sin ställning och formar villkoren för proletariats slutliga seger. Detta är en något annorlunda väg än vad vi hade föreställt oss tidigare. Men denna väg är närmare det tyska och italienska proletariats.

Vi borde kunna påverka massorna i dessa länder en hel del, och därför har kampen i Spanien en enorm betydelse. Det förefaller mig som om vi måste vara pådrivande när det gäller denna punkt, och hoppas att vi faktiskt kommer att besegra folkfrontens fiender, som vill förstöra och misskreditera folkfronten.

Det måste sägas att de spanska kamraterna står inför en hel del frestelser. Till exempel har *Mundo Obrero* lagt beslag på Acción Populares underbara byggnad. Detta är bra. Men om vårt folk börjar konfiskera fabriker och företag och skapa ytterligare oreda, då kan småbourgeoisin, den radikala intelligentsian, och en del av bönderna dra sig undan, och våra krafter är fortfarande inte tillräckliga för en kamp mot kontrarevolutionärerna. Därför måste vi inför proletariats och de breda arbetande massorna ställa de uppgifter som passar de konkreta förhållandena i nuet, som motsvarar partiets styrka, proletariats styrka. Rusa inte åstad och tappa besinningen.

⁴ EKKI = Kominterns exekutivkommitté

Denna fråga är också kopplad till armén. Armén är sönderslagen i bitar. Upproret började i arméförbanden i Marocko. Om garnisonen i centrum hade tagits, så skulle vi, på bulgariskt eller grekiskt vis, ha genomfört en revolution i tjugofyra timmar, störtat Azañas regering tidigt på morgonen, utfärdat ett manifest från den nya regeringen, en verklig republikansk demokratisk regeringen, och så vidare. Folkfronten har faktiskt en dominerande ställning i Madrid.

Från detta kommer frågan som våra kamrater står inför: Är det lämpligt att ersätta armén, som i verkligheten är upplöst och förstörd, med en folklig milis? Det är nödvändigt att skapa en folkets republikanska armé och till denna locka alla de officerare och generaler som förblivit lojala mot republiken. Men att i stället för armén sätta en folkets arbetar- och bondemilis innebär att följa en annan linje. Det är en annan politik. En armé är nödvändig i städerna som statens väpnade organisation. Det borde finnas en republikansk armé, och detta gör det nödvändigt med en utrensning av de element i den gamla armén som åsidosätter sina plikter, och att använda arméns befälsstab som inte är förrädisk. Det spanska folket är i behov av en väpnad statlig styrka. Denna fråga kräver allvarliga eftertankar. Vi måste vara mer framsynta än de småborgerliga politiker, som är tillsammans med oss idag och kan ändra sig i morgon.

Detta är en fråga. Den andra frågan gäller konfiskering av jord. En del människor säger: Låt oss lägga beslag på jorden, lämpligen godsägarnas och kyrkans jord. Jag tror att det är korrekt. De största jordägarnas mark måste beslagtas, oavsett om de deltog i upproret eller inte, denna mark måste distribueras till bönderna och därmed splittra jordägarna, som säger att det inte angår dem eftersom de fortfarande har sin jord. Den egendom och jord som tillhörde de jordägare som direkt eller indirekt deltog i upproret måste också tas i beslag. En annan ståndpunkt är nu omöjlig.

Jag ska fråga kamrat sekreteraren [syftar på Stalin] om det finns några tvivel om denna fråga eller några kommentarer. Detta kommer att vara till hjälp för våra spanska kamrater.

Moskva till PCE (Díaz) 24 juli 1936

Ytterst hemligt.⁵

Telegram

Nr. 6524/Sp.

Datum: 24 juli 1936

Från: Moskva

Till: Spanien

Nr: 279-283

Datum: 24 juli 1936

Díaz.

Din information är otillräcklig⁶, den är inte konkret utan sentimental. Än en gång ber vi dig skicka oss seriösa och viktiga nyheter. Vi rekommenderar dig enträget:

1. Koncentrera dig på den viktigaste frågan för närvarande, dvs att snabbt undertrycka och definitivt likvidera det fascistiska upproret, och låt dig inte ryckas med av planer som kan realiseras först efter segern.
2. Undvik alla åtgärder som kan bryta upp Folkfrontens enhet i dess kamp mot rebellerna.
3. Vi varnar dig för att genom överdrifter göra avvikelser, med avseende på våra egna styrkor och Folkfrontens styrkor, och bagatellisera inte svårigheterna och nya faror.

⁵ Detta dokument återges även i Dallin and Firsov, eds, *Dimitrov and Stalin, 1934-1943. Letters from the Soviet Archives*, s 46, men det utgår från den ryskspråkliga version som Dimitrov skickade till Stalin, ej originalet.

⁶ Syftar på de två telegrammen ovan

4. Låt bli att rusa händelserna i förväg, låt bli att överge den demokratiska regimens positioner och låt bli att överskrida gränserna för kampen för en verkligt demokratisk republik.

5. Undvik i så stor utsträckning som möjligt att låta kommunisterna (?) delta direkt i regeringen. Det är lämpligt att inte delta i regeringen, eftersom det på så sätt blir lättare att bevara Folkfrontens enhet. Delta i regeringen endast om det är av behovet påkallat och absolut nödvändigt för att krossa upproret.⁷

6. Vi anser att det för närvarande är olämpligt att ta upp frågan om att ersätta den reguljära armén med folkmilis, eftersom det är nödvändigt att koncentrera alla krafter, milisen såväl som de trupper som är lojala med regeringen, för att slå ned upproret, i synnerhet därför att det i den pågående kampen kommer att vara den nya republikanska armén, som sida vid sida med milisen kommer att vara den republikanska regimens stöd mot både yttre och inre fiender. Vinn över lojala republikanska officerare till folkets sida på alla möjliga sätt och få rebellenheter att gå över till Folkfronten sida. Det är mycket viktigt att regeringen ger amnesti åt dem som omedelbart överger rebellernas led och går över till folkets sida.⁸

Moskva till PCE (Díaz) 31 juli 1936

Ytterst hemligt.

Från: Moskva

Till: Spanien

Nr: 297-300

Datum: 31 juli 1936

För att underlätta verklig och effektiv hjälp till det spanska folket, och i syfte att neutralisera kampanjen i den reaktionära världspressen, råder vi er att ingripa i regeringen så att den avger en förklaring enligt följande:

- (1) Att det spanska folket, under sin republikanska regering, kämpar för att försvara den demokratiska republiken, demokratin, för den republikanska ordningen mot fascism, anarki och kontrarevolution.
- (2) Alla de beslag som sker nu är inte riktade mot privategendom i allmänhet utan mot de som deltar i upproret.
- (3) Regeringen måste också förklara, att det spanska folket och dess regering sätter värde på folkets religiösa känslor, och att enda anledningen till varför vissa kloster ockuperades under kampen var att de var strategiska militära rebellpositioner.
- (4) Regeringen garanterar att de utländska medborgarnas intressen i Spanien och deras egendom är okränkbara. Dessutom kommer regeringen att uppfylla alla överenskommelser som träffats med andra länder, men deklarerar, i det spanska folkets namn att [*oläsbart*] den bestrider giltigheten av alla internationella avtal som sluts av de rebelliska äventyrarna.

Arbetsorganisationer anslutna till Folkfronten bör göra liknande uttalanden.

Sekretariatet

⁷ Här förespåkar man således att kommunisterna ska *undvika* att ingå i *regeringen*, i motsats till vad man sade i direktiven till PCE 20 juli (se ovan).

⁸ Som svar skrev PCE (Díaz) en utförlig rapport, men vi har inte hittat någon engelsk el. spansk version av detta.

Regeringsfrågan

I sin dagbok (2 september 1936) skrev Dimitrov att ledningen (med deltagande av Stalin via telefon) kommit överens om att: ”Försöka omvandla Giralregeringen till en regering för nationellt försvar, under ledning av Giral med en majoritet republikaner och med deltagande av socialister och två kommunister, liksom representanter för katalanerna och baskerna.” (G Dimitrov, *The Diary of Georgi Dimitrov*, s. 28)

EKKI-sekretariatet skickade sedan Díaz följande instruktioner: ”Vi rekommenderar att Giralregeringen omvandlas till en regering för nationellt försvar, fortfarande under ledning av Giral och där majoriteten tillhör republikanerna. Det skulle vara tillrådligt för en sådan regering att förutom Kataloniens och baskernas representanter inkludera två socialister, till exempel Prieto och Caballero, och två kommunister.”

Det lyckades dock inte få till en sådan regering: Den 4 september fick Giral träda tillbaka för socialisten Largo Caballero, som blev regeringschef (och krigsminister). Den nya regeringen, kallad ”Segerns regering”, dominerades av socialister (6 st). Där ingick även 2 kommunister, 2 från *Izquierda Republicana* (en av dem Giral), 2 från *Unión Republicana* och 1 vardera från baskiska PNV och katalanska *Esquerra Republicana*.⁹ Anarkisterna hade också erbjudits deltagande i regeringen, men avböjt.

Brevväxling mellan Stalin & Co och Largo Caballero

Denna berömda brevväxling offentliggjordes första gången på engelska i *New York Times* 4 juni 1939, men publicerades senare även på originalspråken ryska (1:a brevet) resp franska (svaret) samt i spanska översättningar i det spanska kommunistpartiets ”officiella” historik över spanska inbördeskriget, *Guerra y Revolución en España, 1936-1939*, vol II, sid. 100ff.

Brev till Largo Caballero från Stalin, Molotov och Vorosjilov

Till kamrat Caballero:

Vår befullmäktigade representant, kamrat Rosenberg, har till oss överbringat dina broderliga känslor. Han berättade också för oss också om din orubbliga tro på seger. Tillåt oss att uttrycka vårt broderliga tack för dina känslor och försäkra dig att vi delar din tro på det spanska folkets seger.

Vi anser och kommer alltid att anse det vara vår plikt att, inom ramarna för våra möjligheter, stödja den spanska regeringen, som leder alla arbetandes kamp, hela den spanska demokratins kamp, mot den fascist-militära klicken, de internationella fascistiska styrkornas agentur.

Den spanska revolutionen följer en bana som i många avseenden skiljer sig från den som Ryssland följde. Det beror på olika samhälleliga, historiska och geografiska förhållanden och på den annorlunda internationella situation som Ryssland ställdes inför. Det är fullt möjligt att den parlamentariska vägen kommer att visa sig vara mer effektiv för den revolutionära utvecklingen i Spanien än den var i Ryssland.

Vi tror dock fortfarande att våra erfarenheter, särskilt de som gäller vårt inbördeskrig, kan ha en viss betydelse för Spanien om man beaktar den spanska revolutionära kampens särdrag. Det är därför vi, som svar på era upprepade krav som kamrat Rosenberg vid olika tidpunkter vidarebefordrat till oss, har samtyckt till att till ert förfogande ställa ett antal militära instruk-

⁹ Den 8 september rapporterade kommunisterna till Moskva: ”trots våra ansträngningar kunde vi inte undvika en Caballero-ministär” (cit i Antony Beevor, *Spanska inbördeskriget*, s 178). De spanska kommunisterna skulle även i fortsättningen motarbeta Caballero, som man såg alltför ”vänster”. Stalin försökte dock komma på talefot med Caballero, vilket följande brevväxling är ett uttryck för.

törer. Deras uppgift blir att komma med råd och hjälp i militära frågor till de spanska militära ledare som de tilldelas.

Det har bestämt inskräpts hos dem att de alltid måste komma ihåg att, även om de är fullständigt medvetna om den solidaritet som för närvarande binder samman det spanska folket och folken i Sovjetunionen, så kan en sovjetisk kamrat, som utlänning i Spanien, vara riktigt behjälplig endast under förutsättningen att han håller sig strikt till sin roll som rådgivare och enbart rådgivare. Vi tror att det är just det sättet på vilket du kommer att använda våra militära kamrater.

Som vänner ber vi dig att informera oss om hur effektivt våra militära kamrater fullgör de uppgifter du anförtrot dem, eftersom det självklart endast är om du bedömer deras arbete positivt som det är lämpligt att de fortsätter.

Vi vill också be er att låta oss veta, öppet och ärligt, din åsikt om kamrat Rosenberg: är den spanska regeringen nöjd med honom eller bör han ersättas av annan representant?

Och här följer fyra vänskapliga råd som vi hoppas att du tar i beaktande:

1. Man bör ägna uppmärksamma åt bönderna, som har stor tyngd i ett sådant jordbruksland som Spanien. Det vore lämpligt att utfärda dekret om jordfrågan och skatterna som skulle vara gynnsamma för bönderna. Det skulle också vara lämpligt att locka bönderna till armén eller organisera partisanförband bestående av bönder bakom de fascistiska arméernas linjer. Detta skulle underlättas genom dekret som främjar böndernas intressen.
2. Små- och mellanbourgeoisien i städerna bör dras till regeringssidan och åtminstone ges möjligheten att inta en neutral ställning gentemot regeringen, genom att skydda dem från försök till konfiskering och så mycket som möjligt trygga den fria handeln. Annars kommer dessa skikt att gå över till fascisterna.
3. Man får inte stöta bort de republikanska partiledarna, utan tvärtom dra till sig dem, närma sig dem och knyta dem till regeringens gemensamma ansträngningar. Det är särdeles viktigt att försäkra sig om Azañas och hans grupps stöd till regeringen, och att allt bör göras för att hjälpa dem att övervinna sin vacklan. Detta är nödvändigt för att förhindra att Spaniens fiender uppfattar landet som en kommunistisk republik och på detta sätt förekomma deras ingripande, något som skulle utgöra en mycket stor fara för det republikanska Spanien.
4. Det vore önskvärt att hitta en möjlighet att i pressen förklara att den spanska regeringen inte kommer att tolerera några åtgärder som riktas mot de egendomar och de legitima intressen som tillhör utlänningar i Spanien eller medborgare i stater som inte stöder rebellerna.

Broderliga hälsningar

Stalin, Molotov, Vorosjilov
21 december 1936

Brev från Largo Caballero till Stalin, Molotov och Vorosjilov

Mina mycket kära kamrater,

Det brev som ni var så vänliga att skicka mig genom förmedling av kamrat Rosenberg gav mig en stor glädje. Era broderliga hälsningar och er brinnande tro på det spanska folkets seger gav mig djup tillfredsställelse. Jag vill, för min del, besvara era uppriktiga hälsningar och er brinnande tro på vår seger genom att uttrycka mina varmaste känslor.

Den hjälp ni ger till det spanska folket, och som ni själva – eftersom ni ser det som er plikt – har åtagit er att tillhandahålla, har varit och fortsätter att vara till mycket stor hjälp. Ni kan vara säkra på att vi med rätta uppskattar den. Från djupet av mitt hjärta, och i Spaniens namn,

och framför allt å arbetarnas vägnar, försäkrar vi er om vår tacksamhet. Vi förlitar oss på att er hjälp och råd, precis som nu, även i framtiden kommer att vara tillgängliga för oss.

Ni gör rätt i att påpeka att det finns avsevärda skillnader mellan den utveckling som följde på den ryska revolutionen och den som följt på vår. Som ni själva konstaterar, skiljer sig i själva verket omständigheterna under vilka de två revolutionerna inträffade åt: de historiska förutsättningarna för varje folk, det geografiska läget, den ekonomiska situationen, den samhälleliga och kulturella utvecklingen och, framför allt, graden av politisk och facklig mognad. Men som svar på er andra anmärkning, bör man kanske slå fast att, oavsett vilken form som den framtida parlamentarismen antar, så kan den varken bland oss, eller ens bland republikanerna, räkna med entusiastiska försvarare.

De kamrater som svarade på vår appell och kom till vår hjälp gör oss stora tjänster. Deras stora erfarenhet är till nytta för oss och bidrar avsevärt till Spaniens försvar i kampen mot fascismen. Jag kan försäkra er om att de tar itu med sin uppgift med genuin entusiasm och extraordinärt mod. När det gäller kamrat Rosenberg, så kan jag helt uppriktigt säga att vi är nöjda med hans uppträdande och aktivitet. Han är omtyckt av alla här. Han arbetar hårt, så hårt att detta påverkar hans redan underminerade hälsa.

Jag är mycket tacksam för de vänliga råd som finns i senare delen av ert brev. Jag ser det som ett bevis på er vänskap och er omtanke om det framgångsrika resultatet av vår kamp.

Jordfrågan är faktiskt av utomordentligt stor betydelse i Spanien. Från allra första början tog vår regering på sig att skydda bönderna genom att enormt förbättra deras levnadsvillkor. För detta ändamål antogs viktiga dekret. Tyvärr kunde vissa överdrifter på landsbygden inte undvikas, men vi hoppas uppriktigt att de inte kommer att upprepas.

Detsamma kan sägas om småbourgeoisin, som vi har respekterat genom att ständigt proklamera dess rätt att existera och utvecklas. Genom att försvara den mot de attacker som den i början kan ha utsatts för, försöker vi locka över den till vår sida.

Jag instämmer helt med vad ni säger om de republikanska politiska krafterna. Vi har, under alla omständigheter, knutit dem till regeringens uppgifter och till kampen. De deltar i stor utsträckning i alla politiska och administrativa organ, lokala, regionala och nationella. Men det som händer, är att de själva praktiskt taget inte gör någonting för att precisera sin egen politiska identitet. När det gäller egendom som tillhör utlänningar som är etablerade i Spanien, och är medborgare i länder som inte hjälper rebellerna, har deras rättigheter respekterats och deras intressen tillvaratagits. Så har vi gjort vid flera tillfällen, och vi ska fortsätta denna politik. Jag skall upprepa detta inför hela världen vid första tillfälle som erbjuder sig.

Broderliga hälsningar,

Francisco L. Caballero.

Valencia, 12 januari 1937

För en utförlig kommentar till ovanstående brevväxling, se not 148 i [Den olägliga revolutionen \(Spanien 1936-1939\)](#) av den f d spanske kommunistledaren Fernando Claudín.

Resolution från Kommunistiska internationalsens exekutivkommittés (EKKI:s) presidium angående det spanska kommunistpartiets aktiviteter

28 december 1936, publicerat i *Rundschau*, vi, 1, 7 januari 1937, s 31.

Introduktion

Denna resolution antogs en vecka efter att sovjetledarna skickat sitt brev till den spanske premiärministern Caballero (men innan denne svarat). Det är därför ganska så naturligt att dess politiska innehåll överensstämmer väl med de ståndpunkter som framfördes i brevet. Texten förespråkas moderat beträffande kollektiviseringar och nationaliseringar. Kampen ska inriktas på att besesegra fascismen – den står inte mellan kapitalism och socialism, utan mellan borgerlig demokrati och fascism.

Det finns dock en viktig skillnad mellan brevet och resolutionen. I den senare går man till häftig attack mot det antistalinistiska marxistiska partiet POUM, som etiketteras som ”trotskister”. Detta är givetvis i linje med att man vill begränsa kampen till försvar av den borgerliga demokratin (POUM ville socialistisk revolution), men också ett uttryck för att POUM kritiserat Moskvarättegångarna¹⁰ och andra aspekter av den stalinistiska politiken.¹¹

Efter resolutionen offentliggjorts inledde det spanska kommunistpartiet och Komintern en hård kampanj mot POUM som fortsatte under hela våren 1937 och slutade med att POUM förbjöds, dess främste ledare (Andreu Nin) mördades och större delen av den övriga partiledningen arresterades. Ett drygt år efteråt hölls en rättegång (i Barcelona) mot POUM-ledarna¹²

[Översatt från Degras, *The Communist International 1919-1943*, vol 3, s 397-400.]

EKKI:s presidium vill fästa uppmärksamheten på det spanska folkets lysande hjältemod och hängivenhet, vars försvar av den spanska republiken, dess rättigheter och friheter från det blodiga fascistiska barbariet också försvarar freden och hela den utvecklade och progressiva mänsklighetens gemensamma sak. EKKI:s presidium hälsar med värme det hjältemodiga spanska folket, dess folkfront och dess republikanska armé, och uttrycker sin övertygelse att det spanska folket, med stöd från antifascistiska krafter över hela världen kommer att uppnå en avgörande seger över den spanska fascismens styrkor och de tyska och italienska interventionisterna, anstiftarna av världskrig, som har invaderat spansk mark.

EKKI:s presidium uttalar sitt gillande av det spanska kommunistpartiets centralkommittés politik att mobilisera partiets medlemmar och folkmassorna i kamp mot fascisterna, som eftersträvar att undanröja den parlamentariska regimen och upprätta en fascistisk diktatur; politiken att försvara och stärka den demokratiska parlamentariska republiken, folkfrontens republik, som garanterar det spanska folkets rättigheter och friheter, och därmed undergräver fascismens materiella grund, och i vilken det inte finns någon plats för fascismen, men där folket kan uttrycka sin vilja och självt kan avgöra sitt öde.

EKKI:s presidium betraktar som helt riktig det spanska partiets politik som avser att stärka folkfronten på alla sätt, ännu närmare förena alla antifascistiska krafter, ännu tätare befästa

¹⁰ Se texten [Resolution om Moskvaprocessen av P.O.U.M.s exekutivkommitté \(augusti 1936\)](#).

¹¹ POUM hade dessutom publicerat en del artiklar av Stalins ärkefiende Trotskij i sin press.

¹² Se texten kap 40-43 och 49 i [Spanska inbördeskriget: Revolution och kontrarevolution](#) av Burnett Bolloten och [Mordet på Andreu Nin – hur gick det till?](#) av Martin Fahlgren. POUM-rättegången blev en märklig tilldragelse, vilket dokumenteras i [Processen mot POUM - Artiklar ur Folkets Dagblad och Arbetaren](#). För ett exempel på den stalinistiska hetskampanjen mot POUM, se artikeln ”Trotskismen i Spanien, en öppen agentur åt den internationella fascismen” i [Världen i dag - tidskrift för politik, ekonomi och arbetarrörelse. Specialnummer \(1938\) om Spanien](#) som är en Komintern-publikation från 1938

den kämpande enheten och broderliga relationerna mellan republikaner, socialister, kommunister och anarkosyndikalister, ty en fullständig enhet i folkfrontens led är en avgörande förutsättning för att besegra fascismen. Partiets ärliga ansträngningar att stärka de broderliga förbindelserna med anarkosyndikalisterna är särskilt viktiga, och har underlättats av det faktum att den Nationella fackföreningsfederationen (CNT) med sina senaste handlingar har visat sin förmåga att dra de korrekta taktiska slutsatserna av de senaste händelserna. Den har insett behovet av en stark republikansk folkarmé, har kommit ut till stöd för en militär revolutionär disciplin vid fronten och i eftertruppen, deltar i regeringen och är villig att samarbeta i inrättandet av ett enda centralt kommando för alla militära operationer på samtliga fronter. Det spanska folkets mest vitala intressen kräver enhet och beslutsamhet mot fienden, som med sina agenter, spioner och provokatörer försöker förstöra folkfrontens enhet inifrån genom att undergräva det ömsesidiga förtroendet och inleda inbördes strider bland medlemmarna i de partier och organisationer som utgör folkfronten.

EKKI:s presidium anser det vara en korrekt kamp som kommunistpartiet med stöd från andra organisationer i folkfronten för mot trotskisterna såsom varande fascistagenter, som i Hitlers och general Francos intressen försöker splittra folkfronten, bedriver en förtalskampanj mot Sovjetunionen, och använder alla möjliga medel, alla möjliga sorters intriger och demagogiska knep, för att förhindra fascismens nederlag i Spanien. Eftersom trotskisterna bedriver subversiv verksamhet i den republikanska arméns eftertrupper i fascismens intresse, håller presidiet med om att partiets politik med målet att fullständigt och slutgiltigt tillintetgöra trotskismen i Spanien är avgörande för fascismens seger.

EKKI:s presidium anser det spanska kommunistiska partiets politik vara fullkomligt korrekt, med sitt mycket aktiva stöd till och stärkande av Largo Caballeros republikanska regering, som består av företrädare för alla de partier och organisationer som tillhör folkfronten.

EKKI:s presidium anser partiets motstånd mot en summarisk nationalisering av industrin vara korrekt. Det är helt ense med partiets uppfattning att nationaliseringar ska avgöras utifrån republikens intressen, till skillnad från försöken från folkets fiender att organisera sabotage och störa ekonomin, och håller med om uppfattningen att nationaliseringar ska genomföras i de koncerner vars ägare direkt eller indirekt har tagit del i upproret.

EKKI:s presidium ställer sig bakom partiets politik, som är ämnad att upprätta närmast möjliga förbund med arbetarklassen, bönderna och andra av det spanska folkets arbetande skikt. Följaktligen tillstyrker det överföring av jord som tagits från dess fascistiska ägare till bönderna, och politiken att skydda och garantera små och medelstora ägares äganderätt och intressen, och förbjuda rekvisitioner från den arbetande befolkningen i städerna och på landsbygden. Alltför tidiga försök till kollektiveringar av jordbruk kan under de nuvarande omständigheterna bara leda till svårigheter för folkfrontens gemensamma sak i kampen mot de fascistiska rebellerna.

EKKI:s presidium ställer sig helt och fullt bakom partiets politik att arbeta för ett allt större militärt, politiskt och ekonomiskt enande av hela landet i ett enda oskiljaktigt, broderligt förbund mellan Spaniens alla nationaliteter, som ett sätt att uppnå den mest allsidiga föreningen av ledningen för alla republikens väpnade styrkor, för att leda alla aktioner och operationer på samtliga fronter, säkerställa högsta möjliga produktivitet inom ekonomin för att möta det nationella försvarets behov, säkerställa en stabil allmän ordning och snabbast möjligt kväsa fascistagenternas sabotage och provokativa angrepp.

Presidiet välkomnar och stöder helhjärtat världsproletariatets och alla länders demokratiska krafter omfattande solidaritetskampanj för det spanska folket, och vädjar att den ska utvidgas ännu mer och utnyttja varje möjlig öppning för en ännu mer aktiv kampanj för broderlig hjälp till det spanska folket.

EKKI:s presidium skickar sina varmaste hälsningar till de modiga Internationella brigaderna, enheter i den förenade spanska folkarmén som helt och fullt leds av regeringen och den spanska republikens armékommando. De Internationella brigaderna kämpar heroiskt på den antifascistiska kampens fronter i Spanien, och försvarar skuldra vid skuldra med det spanska folket freden och friheten mot fascismens oförskämda angrepp och ger exempel på disciplin och oreserverad och lojal orubblighet för den spanska folkfrontens sak, och visar med sina aktioner det stora värde som de demokratiska kämparnas internationella solidaritet har, och bidrar på så sätt till framstegen för samtliga kapitalistiska länders antifascistiska folkfronter, som förenar kommunister, socialister, demokrater, republikaner och alla antifascister till en enhet.

Hitlers och Mussolinis allt större militära interventioner mot det spanska folket hotar alla demokratiska länder och fredens sak, och med tanke på det hoppas EKKI:s presidium att de proletära organisationerna och framförallt de kommunistiska och socialistiska partierna, fackföreningar av alla sorter, och de olika ländernas verkligt demokratiska människor, ska genomföra gemensamma aktioner till stöd för det spanska folket. För det spanska folkets seger krävs att Arbetar- och Socialistiska internationalen och Internationella fackföreningsfederationen går med på Kommunistiska internationalens förslag om att samordna sina ansträngningar för att uppnå bästa möjliga praktiska organisering av det materiella, politiska och moraliska stödet till det spanska folket, bästa möjliga organisering av kampen mot fascisternas intervention i Spanien, som frambesvärjer faran för ett imperialistiskt världskrig.

Lästips

Om folkfrontspolitiken

Pierre Broué: [Kommunistiska Internationalen 1933-1938. Folkfrontspolitiken.](#)

Patrick Camillier: [Om 30-talets folkfrontspolitik](#)

Om spanska revolutionen/inbördeskriget:

Fernando Claudín: [Den olägliga revolutionen \(Spanien 1936-1939\)](#) (artikel)

Pierre Broué: [Den spanska revolutionen \(1931-1939\)](#) (bok)

Burnett Bolloten: [Spanska inbördeskriget: Revolution och kontrarevolution](#) (bokutdrag)

Firsov, Klehr, Haynes: [Komintern och spanska inbördeskriget](#)

César M Lorenzo: [Syndikalismen vid makten](#) (bok, förf. är anarkosyndikalist)

Pelai Pagès: [Katalonien i krig och revolution, 1936-1939](#)

Hugh Thomas: [Spanska inbördeskriget](#) (bokutdrag om bakgrunden till inbördeskriget)

Tidsdokument:

[Sovjetunionen, Komintern och Spanien våren 1937.](#) Interna rapporter från Komintern.

[Vad är och vad vill P.O.U.M.](#). Skrift utgiven i början av 1936

[Resolution om Moskvaprocessen av P.O.U.M.s exekutivkommitté \(augusti 1936\).](#)

Sverige:

[Revolutionens och inbördeskrigets Spanien.](#) Rapport från studieresa som SAC-delegation gjorde i december 1936

August Spångberg: [Spanien i revolution.](#) (skrift från 1937)